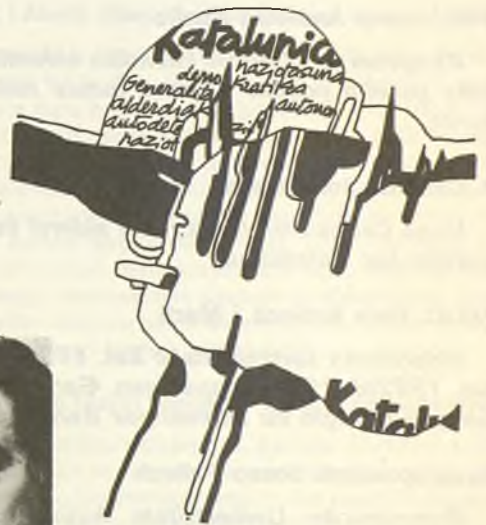

KATALUNIA BERRIAREN BILA

Galderak: **Joanes GOIA**

Erantzunak: **J. Andreu**
P. Ardiaca
J. Cabré
J. Pallach
J. Pujol
R. Trias

ALDERDI ERANTZULEAK

Convergència Democràtica de Catalunya

Erdi-Ezkerreko alderdi abertzalea. Sozialki aurrerazale izango den Demokrazia nahi du eta Europan integratuz.

Esquerra Democràtica de Catalunya (EDC)

Parlamentudun demokrazia, partidu askotarikoa eta benetan errepresentatzailea, ekimenari leku emango dion ekonomia librea.

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)

Macià eta Companys-en alderdia da, 1931an sortua. Ezkertiar ez-marxista. Abertzalea eta programa sozial bizkorra.

Partit Carlista

Federalista, kojestionaria, europazalea, errepublika natural konfederatuen aldekoa, Erregea guztien batasun ardatz izanik.

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

1936an sortua, lau alderdi sozialista eta komunista elkartuta. Kataluniako alderdi komunista bezala jotzen da. Marxista-leninista. Kontseiluak alderdi autonomizat jo du.

Reagrupament Socialista i Democràtic de Cat.

Gaurregun Kataluniako alderdi sozialista nagusitzat jotzen da. Psoetarrekin izan ditu gorabeherak. Sozialista demokratikoei irekia, berdin marxista, sindikalista eta kristauei ere.

GURE ERANTZULEEN BERRI LLABURRA

Convergència: Jordi Pujol Soley

Taldearen burua. Midikua, baina bere eginkizunik ezagunena banketxeetakoa izan da. Banca Catalana-ren Lehendakari-ordekoa. Gaurko katalan abertzaletasunaren gidaririk ezagunenetakoa.

EDC: Ramón Trias Fargas

Unibertsitatean irakasle. Ekonomista. Barcelona-ko "Vanguardia"n idatzi ohi du. Nazioarteko Elkarte Liberalarekin oso lotua. Alderdi burua.

ERC: Josep Andreu i Abello

Abogatu da. Tradizio haundiko alderdia du, Errepublikari garaiko politika beronek gidatu zuelako. Alderdi burua.

P. Carlista: Joan Cabré

Hugo Carlos-ekin berritu den alderdi honen buruzagietako bat Katalunian.

PSUC: Pere Ardiaca i Martí

Alderdiaren sortzaileetako bat. 1939an herbestertua. 1962tik 1971ra espetxean. Gerratez gero, orainxe guti hitzegin du lehenengoz Barcelona-n. Idazlea.

Reagrupament: Josep Pallach

Barcelona-ko Unibertsitate Autonomuan irakasle da. Geroz eta oihartzun zabalagoa du Kataluniako indar aurrerazale eta demokratikoen artean.

ERANTZUN EZ DUTENAK

Kontseiluan partehartzen duten guztiei bidali dizkizugu gure galderak: hamaika alderdiei, inor baztergabe. Birritan idatzi zaie.

Ez dute denek erantzun. Arrazoina? Bat edo beste erdi izkutuan dabil, nonbait. Besteren batek, baietz bitan eman arren, kanpotik politik lanetan dabilenez, du egokierarik izan, dirudienez. Ba liteke norbait holako berririk guk ez izanarren, erantzun nahi ez izatea. Hona, ba, erantzunik eman ez digutenak:

Unió Democràtica (kristau demokrata)

Anton Canyellas.

Front Nacional

Joan Cornudella.

Partit Popular

Joan Colominas.

Convergencia Social

Joan Raventós.

Partit d'Alliberament Nacional

Joan Josep Armet.

Euskal Herria bere erakunde politikoen bila dabilen honetan, Penintsulako beste minoria nazional bateko erakundeengana jo dugu, zenbait galdera zuzenduz. Kataluniak ba du, abenduaz geroztik, bere alderdi politikoen *Kontseilu* bat, alderdiena. Bestalde, eten politikoa alde ekiteko ba da han ere *Assemblea* bat, partidu politiko eta bestelako gizarte-indarrekin osatua.

Consell de Forces Polítiques de Catalunya-ri itaun batzu egin nahi izan dizkiogu. Kontseilu honetan elkartzen dira Katalunian oposizio demokratikoa daramaten alderdiak. Hamaika dira barnean daudenak. Aurreko batean eman genuen hemen bertan guztion zerrenda. Galderak guztiei egin zaizkie; erantzun, ez dute denek erantzun.

Seiren ihardespenak ditugu hemen, hain zuzen, gaizki ez bagaude, une honetan bizkorren dabilzan alderdienak. Eta eskuinetik ezkereraino doaz taldeok, gainera: hau da, alderdi karlistatik partidu komunistaganaino, nahiz eta bakoitza non koka jakitea batere erraza ez izan.

Bost galdera zuzendu dizkiogu bakoitzari, denei berdinak. Bi Kataluniari buruzkoak dira, bi Euskal Herrira begira eginak eta beste bat Katalunia eta Espainiaren arteko alderdi-harremanei dagokiena. Sei erantzuleetatik bik, eskainitako luze-zabala hautsi egin dute; baina batek, behintzat, espreski esan digu laburpena geuk egiteko. Erantzun denak idatziz eman dizkigute, eta ia beti datozen bezalaxe itzultzen ditugu.

Euskal irakurle arruntari ezezik, gure partidu politikoei ere eskaini nahi dizkiegu galde-erantzun hauk. Agian, ez dio inori kalte haundirik egingen. Eta, nork daki, beharbada zerbait ikasi ere egingo dugu.

KATALUNIAZ ZER?

Zeintzu izan dira, zura ustez, gaurregun Katalunian ikusten ditugun alderdien politik elkargoak sortarazi dituzten arrazoinak? Zein da partiduen elkargo horien gaurkoa eta etorkizuna Katalunian?

Joan Cabré (Kataluniako Partidu Karlista)

Kataluniako alderdiek ikusi dute, bakarka ez dutela inongo egia osorik, talde-elkartean egin behar dutela lan. Komentzi-mendu honek eta denon indarraren premiak eraman gaitu batasun hauetara. Elkartasun izpiritu hau finkatuz doa alderdi haundi eta txikien artean. Ez da egokieraren arrazoina bakarrik, partidu klasikoez ukan ohi duten egozentrismoa hautsi nahia era ba da. Ez dugu nahi neohitlerismorik, ez neostalinismorik.

Ramón Trías Fargas (Esquerra Democràtica de Catalunya)

EDC Kontseiluan sartu denean zeragatik izan da: Kataluniarekiko iritzi bateratu eta zabal bat indarberritzeko, egiazko demokrazia baterako behar-beharrezko erreforma politikoak egin ditzagun. Bistan dagoenez, demokrazia hori lor dadinean, hauteskundeetarako elkartasunak beste esannahi bat ukanean dute gure artean.

Jordi Pujol Soley (Convergència Democràtica de Catalunya)

Gure naziotasunaren benetazkoa eta berau aitorrerazi beharra izan da gure arrazoina. Horretarako katalan menpekotasuna duten partidu politikoekin batasun batera iristea premiazkoa ikusi dugu, bide honetatik, Estatu espainolaren berneko beste erakunde politikoekin hitzarmen batetara hel gaitzen.

Nolakoa nahi zenuke eta nola ikusten duzu, berehalako urte hauetan, Kataluniaren nazio-etorkizun politikoa? Zer esango zenuke zure politik programa horretatik begiratuta?

Joan Cabré (Partidu Karlista)

Errepublikan natural konfederatuen gure programaren barnean ikusten dut; autojestioaren eta kojestioaren sozialismo batean lotuko diren anaiarteko errepubliken artean ikusten dut. Borbón-Parma familiarekiko paktua, arkuaren giltzarritzat hartzen dugu. Erantzukizun osoko errege bezala, katalan komunitatearen kojestio oso bat posible eginaz eta koordinatuz, guztien libertatea eta nortasuna gordez. Katalan Nazioaren etorkizuna osorik nahi dugu, gainerako espainiar Nazioen inginahia ere lagungarri duela, horrela, Espainiaren betetasun batera denok batean hel gaitzen.

Josep Pallach (Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya)

Espainiako indar politikoekin egin ditzakegun edozein hitzarmenatarako fronte batu bat presentatu ahal izateko sortu da Kontseilua. Defendatu nahi dituen gutieneko puntu batzuek dira: askatasun demokratikoak eta Generalitat de Catalunya-ren ber-jartzea. Kontseiluaren une honetako ahallegina Katalunia-ri Gobernu bat ematera zuzentzen da. Etor-kizunean, libreki erabakiko du gure herriak, zernolako Parla-mentu eta Gobernu nahi dituen. Gu libreki joango gara hau-teskunde horietara.

Josep Andreu i Abelló (Esquerra Republicana de Catalunya)

Katalunian ditugun Kontseilua eta Asanblada, eten demo-kratikoak sortzeko sortu dira. Aldaketarako bide bakarra eten horixe dela uste dute batasun-elkargo horiek. Iritzi berdinta-sun honek gutieneko puntu batzuetara eraman ditu: amnis-tia, askatasun demokratikoak, Autonomi Estatutoa, eten-unerako Kataluniarentzat behin-behineko Gobernu bat. Gizarte-klase askotarikoek parte hartzen dutenez, batasun-elkargo hau klaseartekoak dira, noski. Orain-oraingoz da hori horrela; errejimen demokratiko eta autonomikoa etor dadinean, oraingo elkartasunak desagertu egingo dira, gau-rruguneko guztien helburu bakarrak ere iritsiak izanen direlako, eta politik elkargo berriak sortuko dira.

Pere Ardiaca i Martí (Partit Socialista Unificat de Catalunya)

Gaurreguneko batasun-elkargoak, hau da, Kontseilua eta Asanblada Espainiari errejimen demokratiko bat eman eta bertako nazioei autodeterminazio eskubidea eskaintzeko sor-tu dira: demokrazi helburua ezezik beste batzuk era balira (amnistia, autonomi estatutoa, etab.), ez zen posible gertatu-ko holako elkartasun zabalik. "Botere publikoen aginte iturri bakarra herriaren borondatea dela" adierazten du demokra-ziak. Irizpide horren gain jaso dira bi batasun erakunde horik, eta antolamendu biok Kataluniako oposizioaren bana-tzaile ez, baizik elkar-osagarri dira. Ezker, erdi eta eskuineko indarrekin Kataluniaren hitzarmen-bloke bat (bloque pactan-te catalán) egin nahi da, eta Generalitat-aren behin-behineko Gobernu bat eratu. Espainiako Estatuari ere holako Gobernu bat eman nahi zaio. Bai Katalunian eta bai Estatu osoan, eten demokratikoa behar da, beraz.

Ramón Trías Fargas (EDC)

EDC-k Kataluniarentzat autonomia eskatzen du, Generalitat-a berreraikiaz dagokion gobernaera historiko bezala, izan ere burujabetasun hori (soberanía) bozkatua izan baitzen Gorteetan eta Gerrate Zibileko dekretu baten bidez bakarrik eragotzia.

Jordi Pujol Soley (Convergència)

Lehenik, argi dago, Kataluniaren instituziogintza politikoa nahi dut, dagozkion eginpide guztiekin, eta inola ere ez 1932ko Autonomi Estatutoaren eskubideen beheragotik geratuz. Helburu hau zabal eta sakonki sentitzen du Katalu-niako herriak. Helburu hori lortzeko, honegatik ere, denbora-ren joana dugu gure alde, denon batasuna, lanerako gaitasu-na eta irudimen politikoa lagun ditugula.

Josep Pallach (Reagrupament Socialista)

Gobernu eta Parlamentu katalanak nahi ditut, 1932ko Estatuak ematen zituen bezala, Espainiako Estatu federal baten barnean. Hau ezinezkoa balitz, bazterrezina da autonomia bat, 1932koa baino zabalago bat.

Josep Andreu Abelló (ERC)

Ezkerreko indar politikoen elkarbide bat eginda ikusi nahi nuke, gobernurako guztien programa batekin, zentzu sozialista izango lukeen programarekin. Ezkertiarrok bat-bildurik irauten badute, 1936an bezala, Kataluniako hauteskondeetan gehiengo, maioria, izango dira.

Pere Ardiaca i Marti (PSUC)

Kataluniaren etorkizun politiko eta nazionala nahiko ba-korki eta optimista begira liteke, izan ere sortutako politikari elkargoek alderdiak demokrazi jokua errespetatzera bultzatzen baitituzte: aldizka hauteskunde libreak egitera, herriaren borondatearen arabera agintea itzulikatzea. Lehendik dugun eskarmendua gogoan dugula, nazio bakoitzeko indar gehienak, eta Estatu osokoak ere, demokraziaren alde egongo gara, eta lortuz gero, hori irmotu eta iraunarazteko izango gara.

KANPOKO ALDERDIEKIN ZER?

Kataluniako alderdi politikoek independentzia edo autonomia bat eduki behar ahal dute beren izenkide era kideko dituzten Espainiako beste partiduen aurrean? Nolakoak dira zuek dituzten lokarriak, nola elkartu beharko lukete Kataluniako eta Espainiako alderdi lagunek? Delako sukursalismoaz ari naiz.

Joan Cabré (Partidu Karlista)

Beste edozein tokitako alderdiak bezalaxe, Kataluniakoak ere erantzukizun osoarekin jokatu behar dute, Kataluniako beharrezan eraman eta posibletzeko. Penintsulako Nazio Konfederatuak bezala, partidu politikoak ere geopolitikak ezartzen dizkien kondizioen barnean lan egin behar dute. Bakoitzak bere nortasuna mamituz, kideko dituzten beste alderdiekin ere elkartu egin behar dute, talde-lan egokia bete dezaten. Hauxe da, hain zuzen, guk dugun esperientzia.

Ramón Trias Fargas (EDC)

Alderdi politiko katalanek Kataluniaren errealtatea ispatzen dute. Katalunian ez dago alderdi politiko espainolik, katalan partiduak baizik, Madrilen eta gainerako Espainian izenberekoeekin batera. Kataluniaren errealtatea ezjakitea, porrot bat izan da horretara jo duten alderdi guztientzat.

Jordi Pujol Soley (Convergència)

Estatu espainoleko errealtatea nazioaniztuna, plurinazionala, baldin bada, partiduek errealtate horretaraxe egokitu beharra dute. Beharrezkoa da, beraz, Kataluniako alderdiak katalanak izatea. Berezitasun honek, ordea, ez du apartetasunik esan nahi. Katalantasunak horretara eramanik, Kataluniako indar guztiekin harremanetan gauden bezala, ideologi lokarriak dauzkaiekun Espainiako Erdi-Ezkerretako taldeekin ere harremanak nahi ditugu.

Josep Pallach (Reagrupament Socialista)

Katalan alderdi politikoek independentteak izan behar dute, eta halaxe komeni zaienetan hitzarmenak hartu beren izenkide dituzten penintsulako gainerakoekin. Gure eskarmenduak dienez, gaur-gaurkoz hauxe da irtenbide bakarra. Harreman onak ditugu Galiziako gure lagunekin eta bai eta PSOE eta PSDE-rekin ere. PSOEek nolanahiko sukursalismoak bazter litzala nahi genuke, eta beronen Kataluniako Federazioa sar dadila gure Reagrupament honetan. Hain zuzen, PSOE ez da eratu Katalunian.

Josep Andreu i Aballó (ERC)

Noski baino noskiago, Kataluniako alderdi politikoek gainerako Penintsulako izenkide dituzten partiduetatik independentiente izan behar dute. Katalunian, hemengo partiduek bertoko menpekotasuna izan behar dute, hau da, beren erabazteko gailu eta zuzendaritza hemen behar dituzte eduki, gertatzen aurrean gertatzen zenaren gisara: Esquerra Republicana, Unió Catalunya, Lliga Catalana, Acció Catalana Republicana, Unió Socialista de Catalunya... Ezer guti irabaziko litzateke, Kataluniari autonomia aitortu, eta gero beren zuzendaritza Madrilen dituzten partiduek erabaki haundiak han hartu balituzte. Horregatik, partidu horiek alde batera utzi behar lukete hemen, Katalunian, sukursalak jartzea. Nere alderdiaren esperientzia arazo honetan argia da. Autonomi garapen gurea zen gehiengo politikoa Katalunian, eta gure menpekotasunak hemengoak ziren. Eta horrelaxe segiko dugu. Beste elkarte-moduz eraman litezke Penintsulako taldeekiko partiduak.

Pere Ardiaca i Marti (PSUC)

Alderdi bakoitzak libre izan behar du Estatu osoko beste izenkide edo edozein alderdirekin harremanak izateko. Demokrazia, Kataluniako herria izanen da, bozketen bidez, hain epaile. Demokraziaren arabera egingo da hori ere. Bere politik, PSUC partidu katalana, nazionala eta klasista da. Bere ideologiaren eta helburuen arabera, harreman arazoak dirak ditu Espainiako Alderdi Komunistarekin. Hainbeste ze haren jarraileak bizilekuz aldatzean, Katalunian alderdira pasatzen dira, beste gabe. Demokraziaren errealitate sozialismoaren aldeko burruka, ene ustez, Espainiako alderdi guztiena da, horrelaxe joan beharko dugu denen eta burrukazaren askapen soziala eta nazionala lortzera.

... ETA EUSKAL HERRIAZ ZER?

Aldaketa une honetan zer eskatuko zenieke zuk Euskal Herriko alderdi abertzaleei, eten demokratikoa datorkeenerako? Zer, batez ere arazo soziala darabiltenei?

Joan Cabré (Partidu Karlista)

Autodeterminazioari leial natzaiola, ezin dezaket Euskal Herriaz deus esan, hor bizi izan gabe. Baina muga horren barnean erantzun egingo dizut. Abertzale *bakarrik* direnei zera esango nieke: ez dezagun ahantz gure giza-zuzterra; gizarte-klasista edo legalista bat Herria bera ukatzea da. Hizkuntzaren garrantzia aitortuz ere ez dugu dena egin, bizitzako beste beharrianak (jaten, eskola, lana, etab.) asetzen ez baldin baditugu. Gaur, zorionez —eta horixe da premiazkoe—, aitortu dugu lanaren duintasuna, baina norberaren osotasunerako komunitatea behar dugu. Arazo soziala *bakarrik* darabiltenei gogora bezate ekonomiarekin batera izpiritutasuna ere premiazkoa duela gizonak.

Ramón Trías Fargas (EDC)

Euskal alderdiak, katalan partiduak bezalatsu daude; baina eragozpen bat gehiago izan dute, euskal errealitatea gurea baino gutiago aitortu delako eta, ofizioski, euskal alderdiak askatasun gutiago ukan dutelako. Espainia osoko alderdi lagunekin, eta nazioartean ere bai, lanegiten badute, erraztasun gehiago izango dute hazteko eta aitzinatzeke.

Jordi Pujol Soley (Convergència)

Euskadik tradizio politiko luze eta trinkoa du, eta jeltzaleak eta jaioberriago ditugun beste zenbait talde izan litezke horren ezagugarriak. Horiek horrela, ez dut uste kanpotiko iritzien beharrik dutenik, euskal arazoak urruti batetik ikusten ditugun lagun nahiz erakundeengandiko iritzi premiarik. Hala ere, apalki itzalik haundienarekin, esango nuke zerbait, Kataluniatik esana: naziotasunari ardatza emateko instituzio propioen garrantzia; alde honetatik, Eusko Gobernuari eustean Euskadik benetan asmatu du.

Ba liteke —ez dakit— Eusko Gobernua kritikagarri izatea, beste edozein giza-egintza bezala, baina hor dago eta konkretua da, eta trukaezinezko zerbitzu bat betetzen du.

Josep Pallach (Reagrupament Socialista)

Euskal alderdi abertzaleak geroz eta gizartezaleago izan daitezela; eta sozialistak, berriz, azpimarra dezatela abertzaletasuna. Euskal herriaren nazio-eskubideen aldeko pakto nazional bat da, ene iritziz, irtendiberik onena.

Josep Andreu i Abelló (ERC)

Elkargo bateratzaile bakarrak molda ditzatela eskatuko nieke alderdi horiei, hemen Kontseilua eta Asanblada bezala. Eta beste zerbait ere bai: garai bateko *Galeuzka* hura berbiztu dadila.

Pere Ardiaca i Martí (PSUC)

Euskaldunon zereginetan sartu gabe, eten demokratikoko, zeulon oinarrien gain, planteamolde batu batzuetara hel zaitezatela. Horren ondoren, zer egin beharko den hori autodeterminazio bidez erabaki beharko da Kataluniako elkargo batuen iritzia hauxe da: 1932ko Estatutoaren eta Parlamentuaren berritzea, berauen bidez herriak bere autodeterminazioa egin dezan, bai bere gobernabideaz, bai eta Espainiako herriekin izan dezakeen batasun moduaz. PSUC-ek hori nahi du, Estatu federatu baten baterakuntza.

Datorren hamar urteetarako zer nahi zenuke Euskal Herriarentzat? Zein instituzio eta zein politika?

Joan Cabré (Partidu Karlista)

Ez dagokit neri, hemendik, inoren herria moldatzea, baina erantzun diezazudan nolabait. Kataluniak, Aragoek, Andaluziak nahiz beste edozein lurraldek bezala, Euskal Herriak ere bila ditzala bere erroak, ezagut posibilitateak eta jatorrizko herri-balioak, eta mugak ere. Hori izanen da behetik gora, hauteskunde demokratikoen bidez, aministrazio-ordezkaritza on bat hautatzeko egokiera, herriaren ohituretatik hasirik halebila.

Ramón Trías Fargas (EDC)

Bere errealitatea aitortzea behar du Euskal Herriak. Aitorpen horrek beste eskakizun bat du euskal alderdi abertzaleentzat: espainol guztien bizimoldea eta maila politiko, ekonomiko eta sozialak hobetzea.

Jordi Pujol Soley (Convergència)

Euskal Herriak, askatasun osoan, bere buruari eman nahi dizkion instituzioak. Estatutoak, hasera baterako, ba du baliozko bikaintasunik, nahiz eta ez izan bere hartan, beste gabe hartzeko zerbait.

Josep Pallach (Reagrupament Socialista)

Euskal politika euskaldunek erabaki behar dute. Guk —eta berriz ere gauza bera diot— Penintsulako herrien Konfederazio bat nahi dugu, denon problemak elkarrekin konpontzeko gai izan gaitezten.

Josep Andreu i Abelló (ERC)

Hauxe bakarrik nahi dut Euskadi-rentzat: bere herriaren borondatea egia bihur dadila.

Pere Ardiaca i Martí (PSUC)

Ez dagokit euskaldunen instituzio-bizitzaz iritzia ematea. Lehen esanari jarraikiz, katalana naizenez eta Kataluniaz esandakoa eta Espainiako instituzio eta bizitza politikoaz aipatua eskaintzen dut. Nere mirespenik hoberena Euskal Herriko langileriak eta herri osoak aurrera daraman demokrazi burrekagatik, eta nere itxaropena: demokraziaren eta sozialismoaren bidez iritsiko ahal da bere betetasun nazional batera.